

PLAATSBEPALEN

inrichtingsplan Seinpaalduin 2011

Inleiding

December 2010 verzocht Staatsbosbeheer de inmiddels van werkgroep tot stichting geëvolueerde “Sporen in het zand” een plan te ontwikkelen voor de herinrichting van het Seinpaalduingebied. Voorjaar 2011 is een eerste versie besproken. Hiermee is een definitieve versie opgesteld.

3 Plaatsbepalen

Het gezichtsbepalende Seinpaalduin bij West-Terschelling heeft sinds haar ontstaan een rol gespeeld in de oriëntatie van zeelieden, sportzeilers, vliegers en inwoners.

Die functie werd in de loop van de geschiedenis vergroot en versterkt met extra zicht- en koerskenmerken: kapen, vuurboeten en signaalpalen.

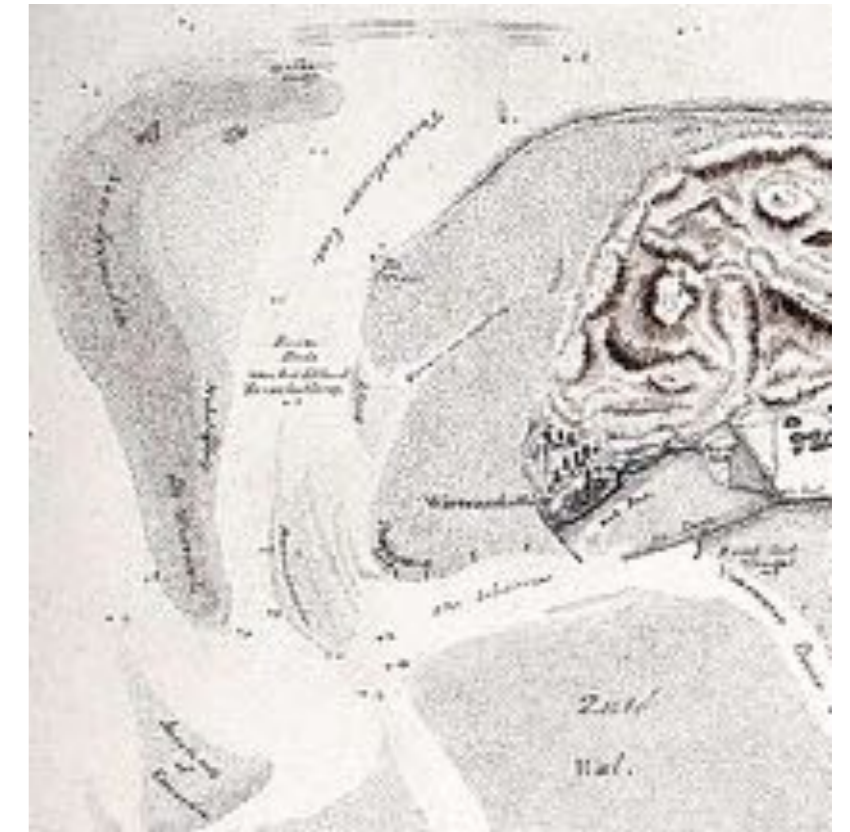
Nog weer later werden er installaties geplaatst, die zeevaart en luchtvaart bij het bepalen van hun positie behulpzaam waren.

Dit “plaatsbepalen” is als centraal thema gekozen bij het herinrichtingsplan van het Seinpaalduin.

Geografie en ontwikkeling

In een geologisch korte tijd, slechts 7500 jaar, veranderde de Hollandse kust van een ‘open kust’ bestaande uit eilanden met daartussen zeegaten en daarachter waddegebieden, in een ‘gesloten kust’ met een vrijwel geheel doorlopend strand en duinenrij.

In de laagte die na de laatste ijstijd bestond tussen het door het landijs opgeschoven Texel Hoog en de Rijn-Maasdelta, ontstonden bij een 20 meter lagere zeespiegel uitgestrekte lagunes en waddegebieden. Bij de aanvankelijk snelle stijging van de zeespiegel (circa een meter per eeuw) vulden deze lagunes zich met mariene sedimenten. Later nam de zeespiegelstijging af tot enkele decimeters per eeuw en vond er een verzanding plaats van de toegangseulen naar de lagune, waarna de kust zich kon sluiten. Een verdere afslag van het Texel Hoog en de Rijn-Maasdelta leidde vervolgens tot een zeewaartse aangroei van de Hollandse kust.

Deze aangroei heeft vermoedelijk bereikt tot enkele kilometers buiten de huidige kust. Toen de Rijn-Maasdelta en het Texel Hoog geen sediment meer konden leveren omdat ze waren opgebruikt, verschoof aldaar de kustlijn landinwaarts. Tegelijkertijd werden de Jonge Duinen gevormd en kreeg de Hollandse kust de vorm zoals wij die nu kennen. De Jonge Duinen ontstonden er in de periode van 800 tot 1200 na Christus. Het Seinpaalduin is het resultaat van die ontwikkeling. In de periode daarna worden zand en duinen verder vastgelegd, sluiten zich de duinenrijen en wordt de kust rechtgetrokken. Het Seinpaalduin ligt definitief vast. West-Terschelling ontstaat in de lufte van het 30 meter hoge duin. Van zuid naar noord loopt die hoogte van zo'n 20 tot 30 meter boven NAP. De zuidelijke punt heet Seinpaalduin, vanwege de seinpaal die er staat. In de buurt staat het Seinhuisje. Een karakteristiek element in het silhouet van het duin. Hier werden vroeger radiopeilingen gedaan om schepen bij hun positiebepaling te helpen en luisterde de Marine het radioverkeer tussen schepen uit. Naar de toppen van het duin zijn trappen aangelegd. Boven wacht een van de mooiste uitzichten van Nederland.

Planonderdelen

Dit plan geeft een voorzet tot een kwaliteitsverbetering en verdere invulling van het duin. Naast praktische verbeteringen wordt onder de noemer van het thema 'plaatsbepaling' een aantal suggesties gedaan om de aantrekkelijkheid van het mooiste duin van Nederland te vergroten. Eilanders en eilandgasten, van jong tot oud, kunnen er de geschiedenis van het duin en de maritieme historie van het dorp West-Terschelling en het Seinpaalduin ervaren.

- 1 zonering en inrichting
- 2 ontwikkeling van een panorama uitzichtspunt
- 3 ontwikkeling van een informatiepunt in een van de bunkercomplexen
- 4 behoud van de stormseinpaal
- 5 heroprichting van een of meerdere kapen
- 6 behoud en herbestemming van het peilstation
- 7 educatieve kinderactiviteiten met als thema plaatsbepalen en afstanden
- 8 verbetering van de toegankelijkheid van het uitzichtspunt voor ouderen en gehandicapten met een funiculaire

1 Zonering

Het gebied van het Seinpaalduin is planologisch bepaald als natuurgebied. De beheerders, Staatsbosbeheer en de Gemeente Terschelling achten een zonering in het gebied noodzakelijk om naast de natuurwaarden ook de rust van de omwonenden te waarborgen.

Die zonering wordt bereikt door goed begaanbare toegangspaden en trappen met geleiding aan te leggen.

De huidige opgangen zullen deels verplaatst moeten worden, waarbij wellicht een nieuwe opgang vanaf de hoek “Zwarte weg/parkeerterrein West” nodig is.

De toegankelijk van uitzichtpunt, seinhuisje, bunker en kapen dient met goede paden gewaarborgd te zijn.

Ook strategisch aangelegde parkeerruimte aan de Zwarte weg kan daarin bijdragen.

De te realiseren recreatieve voorzieningen zullen alleen overdag beschikbaar zijn om de nachtrust te waarborgen.

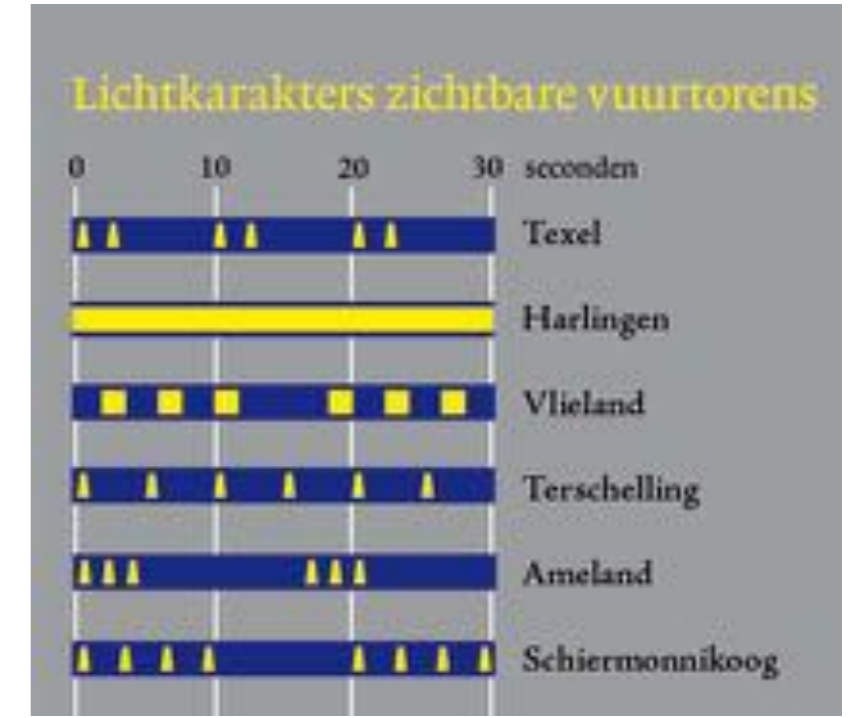
2 ontwikkeling van een panorama uitzichtspunt

Ter hoogte van de stormseinpaal ligt een ruim platform op 26,7 m. Op die plaats wordt een ronde verharde cirkel aangelegd met een doorsnee van 20 meter. In de verharding wordt een kompasroos aangelegd die de bezoekers steun geeft bij hun oriëntatie. De inrichting van de cirkel bestaat uit zitmeubilair en een serie rondom geplaatste informatiepaneeltjes. Die informatiepaneeltjes vertellen het verhaal van wat rondom te zien is: de details

van de Friese kust, de vaarroute naar Harlingen, het eiland Vlieland, de Noordsvaarder en de Terschellinger gronden en ook de details in de eilandboog. Die informatie strekt zich ook uit tot de avond. Dan zijn vuurtorens waar te nemen en te herkennen aan hun lichtkarakter. Ook is de verlichte betoning in de vaargeulen te zien en de lichtconfiguraties van komende, gaande en stilliggende schepen.

9

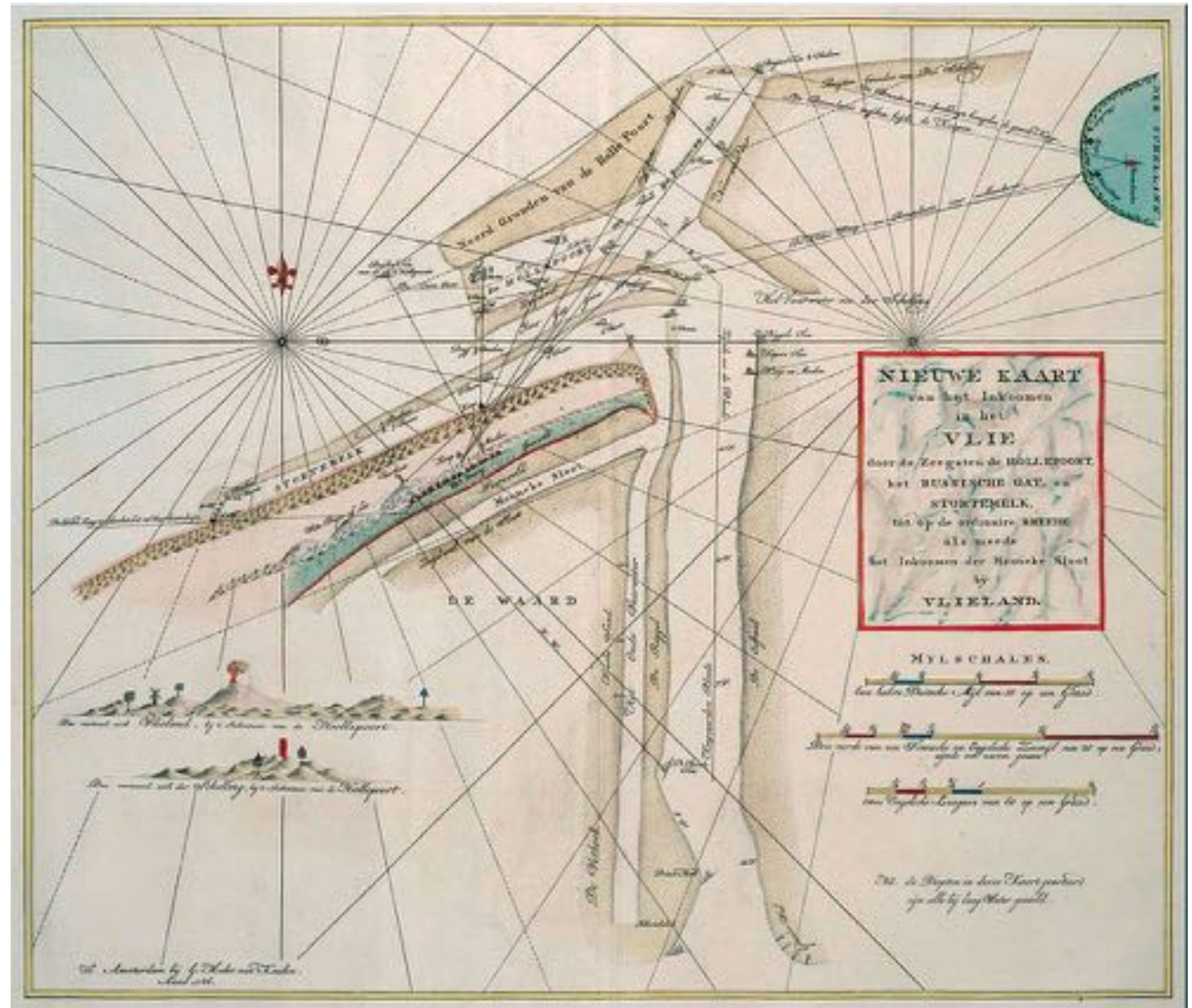

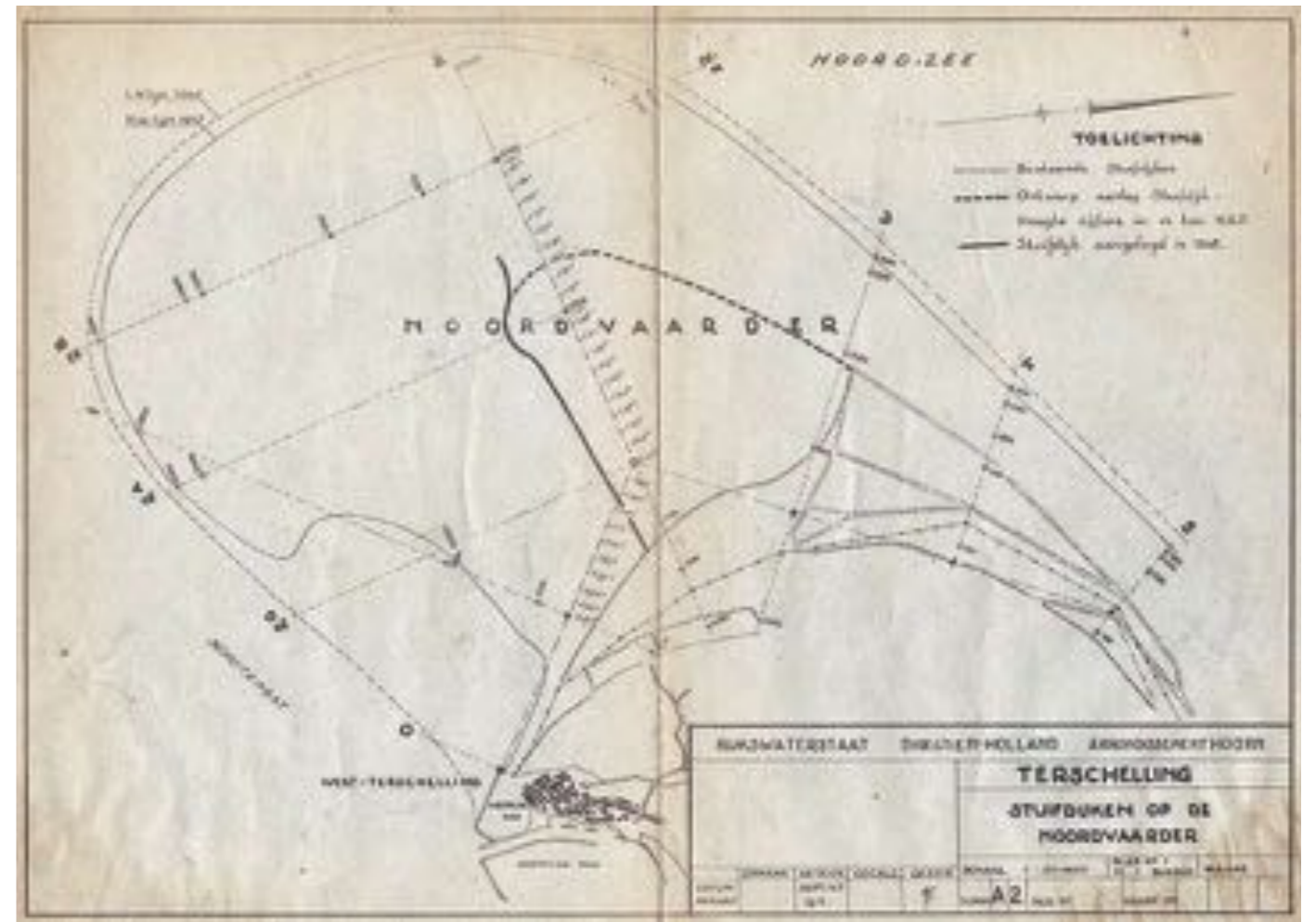
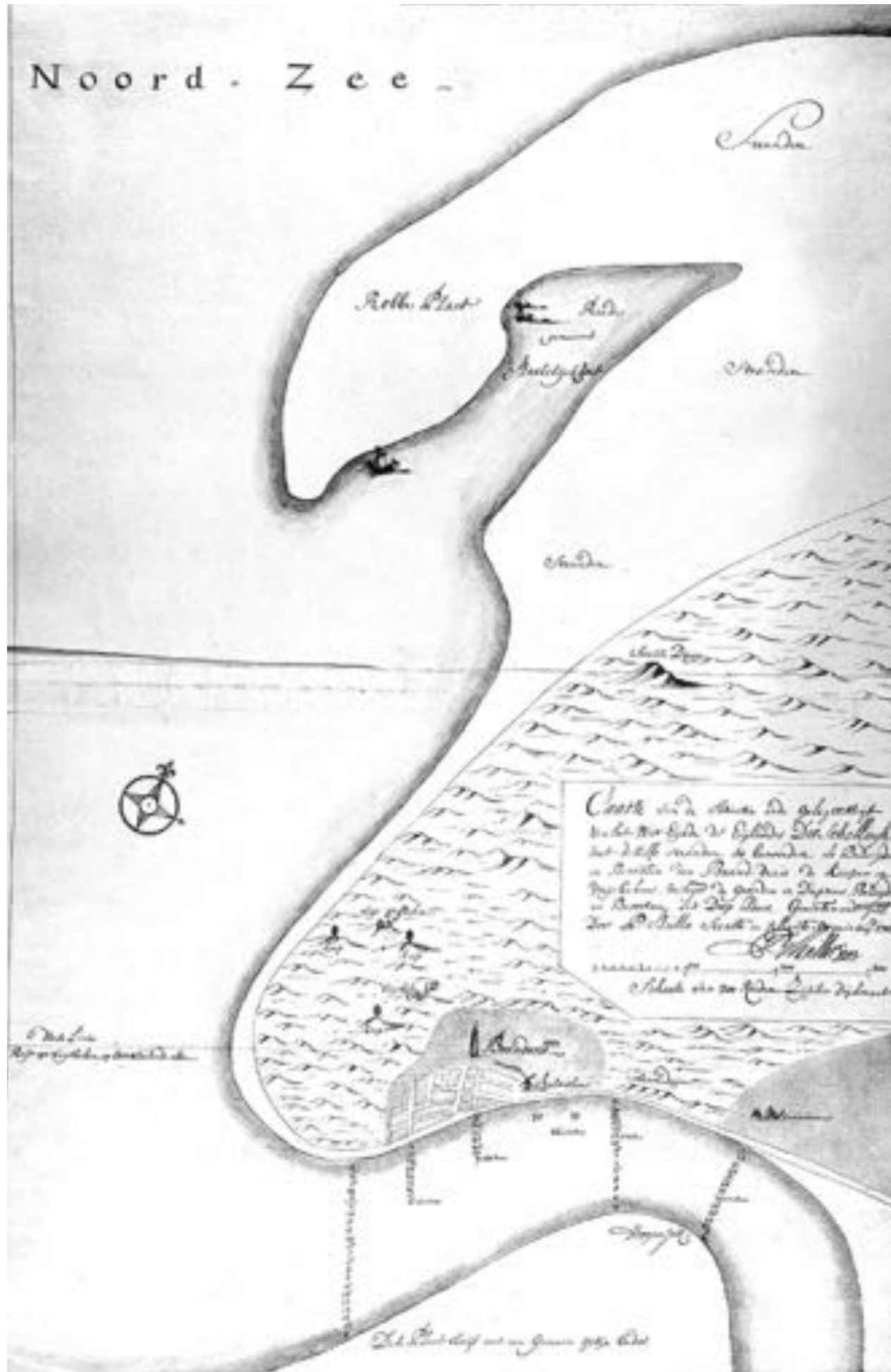
3 ontwikkeling van een informatiepunt in een van de bunkers

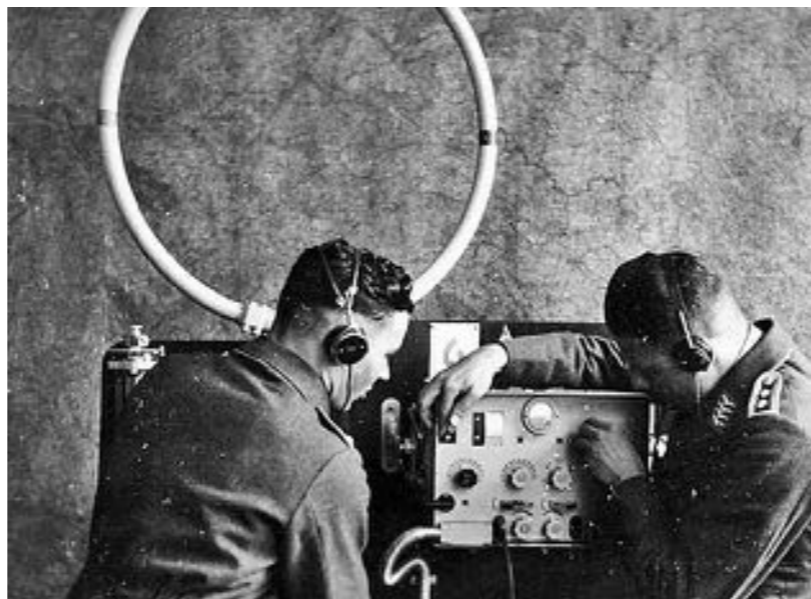
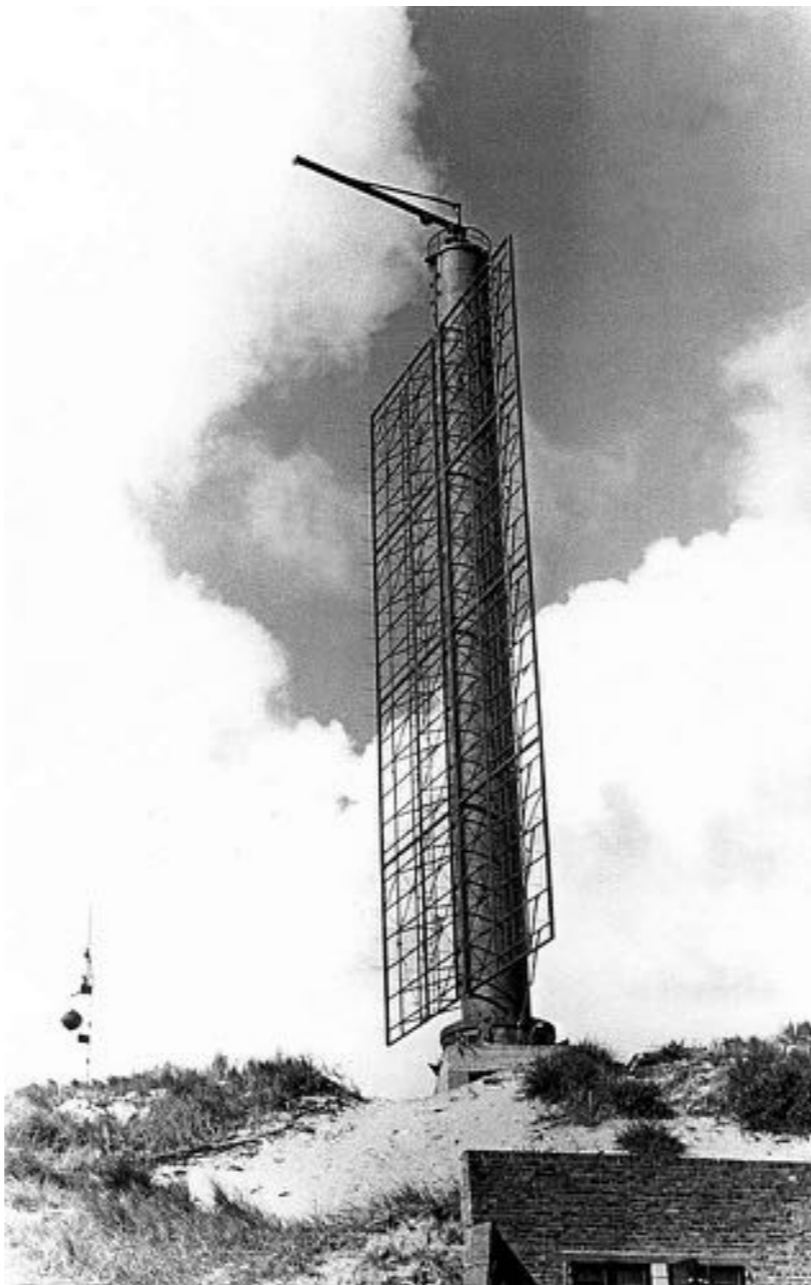
Een van de bunkercomplexen op het Seinpaalduin is toegankelijk te maken voor het publiek. Het complex kan worden ingericht met informatiepanelen rond het thema 'plaatsbepalen'. Dat thema valt daar in een aantal onderwerpen uiteen:

- a. De geschiedenis van de functie van het Seinpaalduin als dagmerk voor de scheepvaart.
- b. De gevaren van de Terschellinger gronden en de slachtoffers daarvan.
- c. De ontwikkeling van de Noordsvaarder, van verhelende zandplaat tot waardevol natuurgebied, en de invloed van de mens daarop door de aanleg van stuifdijken en een militair oefenterrein.
- d. De functie van het Seinhuisje in het verleden en daaraan gekoppeld de moderne manieren van plaatsbepalen in historische volgorde: radiopeilen, Decca, Loran, satellietnavigatie, GPS.
- e. Informatie over de locatie van de bunker en zijn functie in de 2e Wereldoorlog. Toelichting op de Duitse radarmast in de 2e Wereldoorlog en zijn werking als plaatsbepaler van naderende varende en vliegende objecten.

In onze visie is deze informatiebunker alleen overdag via één opening (in- en uitgang) te bezoeken. Voor de avond en nacht wordt de infobunker met een hek afgesloten.

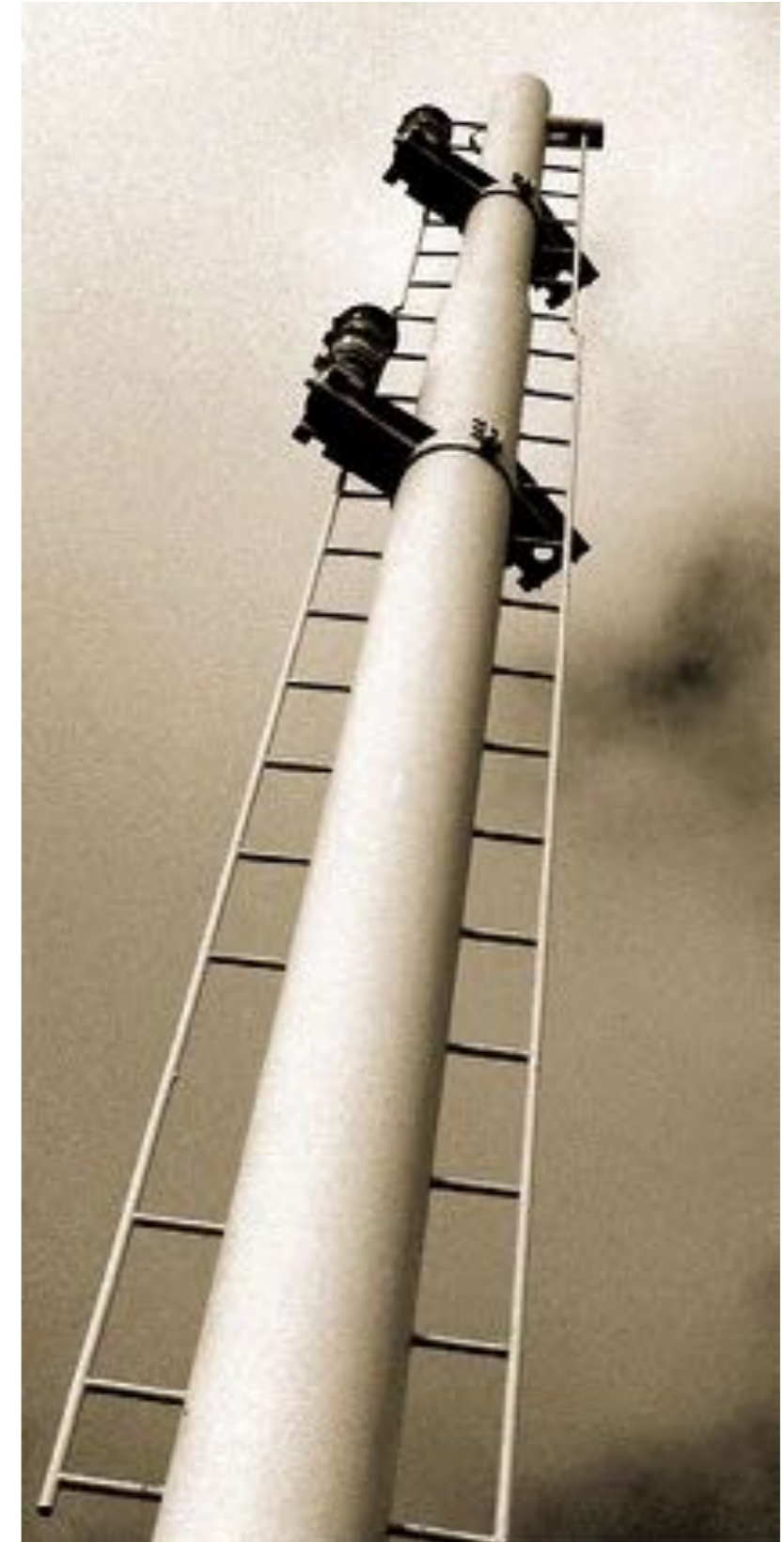

4 behoud van de stormseinpaal

De stormseinpaal behoort tot het karakteristieke silhouet bij het aanvaren van het eiland. In een stormachtige novembernacht geven de gekleurde lampen de avondwandelaar en kleine scheepvaart informatie over de ernst van de windsituatie.

De paal werd met opheffing bedreigd maar is in 2011 door de Stichting Ons Schellingerland overgenomen van de Rijksoverheid. S.O.S. heeft zich ten doel gesteld de Seinpaal, net als de Sjouw en de Bosplaatkaap te behouden. Het zou goed zijn in de exploitatiebegroting een bedrag voor onderhoud van de stormseinpaal op te nemen.

wind en stormseinen

waarschuwing voor harde wind	storm van het ZW verwacht	storm van het NW verwacht	storm van het ZO verwacht	storm van het NO verwacht	ruimende wind met zon mee	krimpende wind tegen zon in
					GEEN NACHTSEIN	GEEN NACHTSEIN

15 5 het oprichten van één of meer kapen

Vanaf de 11e eeuw speelt het Vliegat, het zeegat tussen Vlieland en Terschelling, een belangrijke rol in de Oostzeehandel, de moedernegotie.

Het begon met steden als Zutphen, Deventer, Tiel en Kampen en andere in het oosten van het land. Dat werden welvarende handelscentra die zich verbonden in een samenwerkingsverband dat zich met Duitse steden verbond tot de Hanze. Er werd druk gehandeld in zout, granen, vis, wijn, bier, dierenhuiden, hout en laken. Het vervoer ging grotendeels over zee en over rivieren, met zogeheten koggeschepen van 15 tot 30 meter lang. De navigatiehulpmiddelen waren zeer primitief. De schippers waren aangewezen op (simple) kaarten en herkenbare kustbeelden. In de 14e eeuw werd op gevaarlijke plaatsen betoning gelegd en landmerken, zoals kapen en vuurtorens, aangebracht en gebouwd. De eerste Brandaris werd in 1323 door Kampen gebouwd, de huidige in 1594. Het benaderen van het zeegat tussen Vlieland en Terschelling was gevaarlijk door de zich steeds verplaatsende 'Terschellinger gronden'. Er werden paskaarten ontwikkeld om via denkbeeldige lijnen tussen twee landkenmerken een schip veilig tussen de zandbanken door te navigeren. Soms stonden er voor het bezeilen van de 'Hollepoort' wel negen kapen op Vlieland en Terschelling.

Tot in de helft van de vorige eeuw waren die landkenmerken essentieel voor het veilig binnenvaren. Daarna nam de electronica het over. Als herinnering aan het verleden zouden twee kapen kunnen worden heropgericht op historisch realistische locaties.

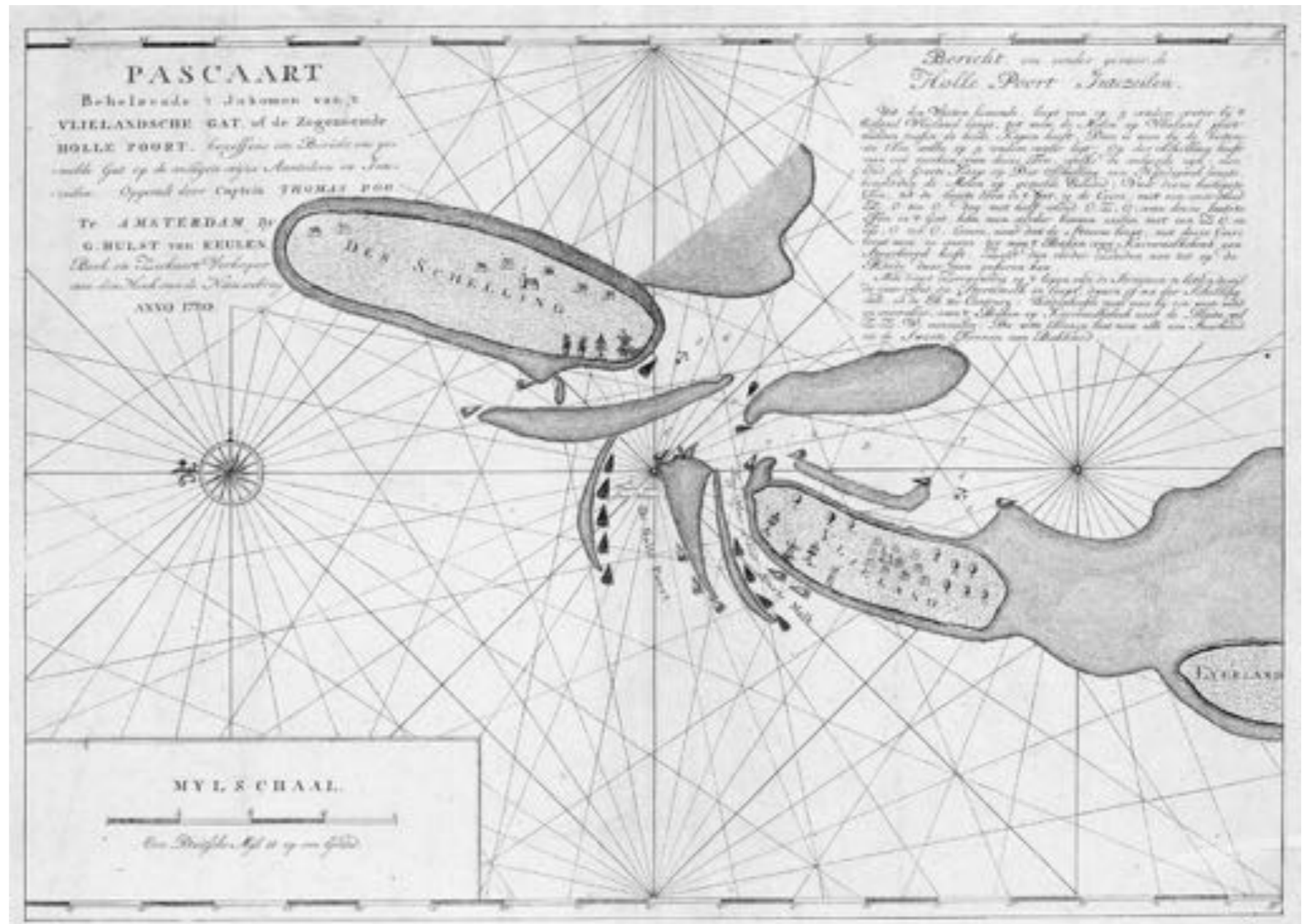
ADVERTENTIEN.

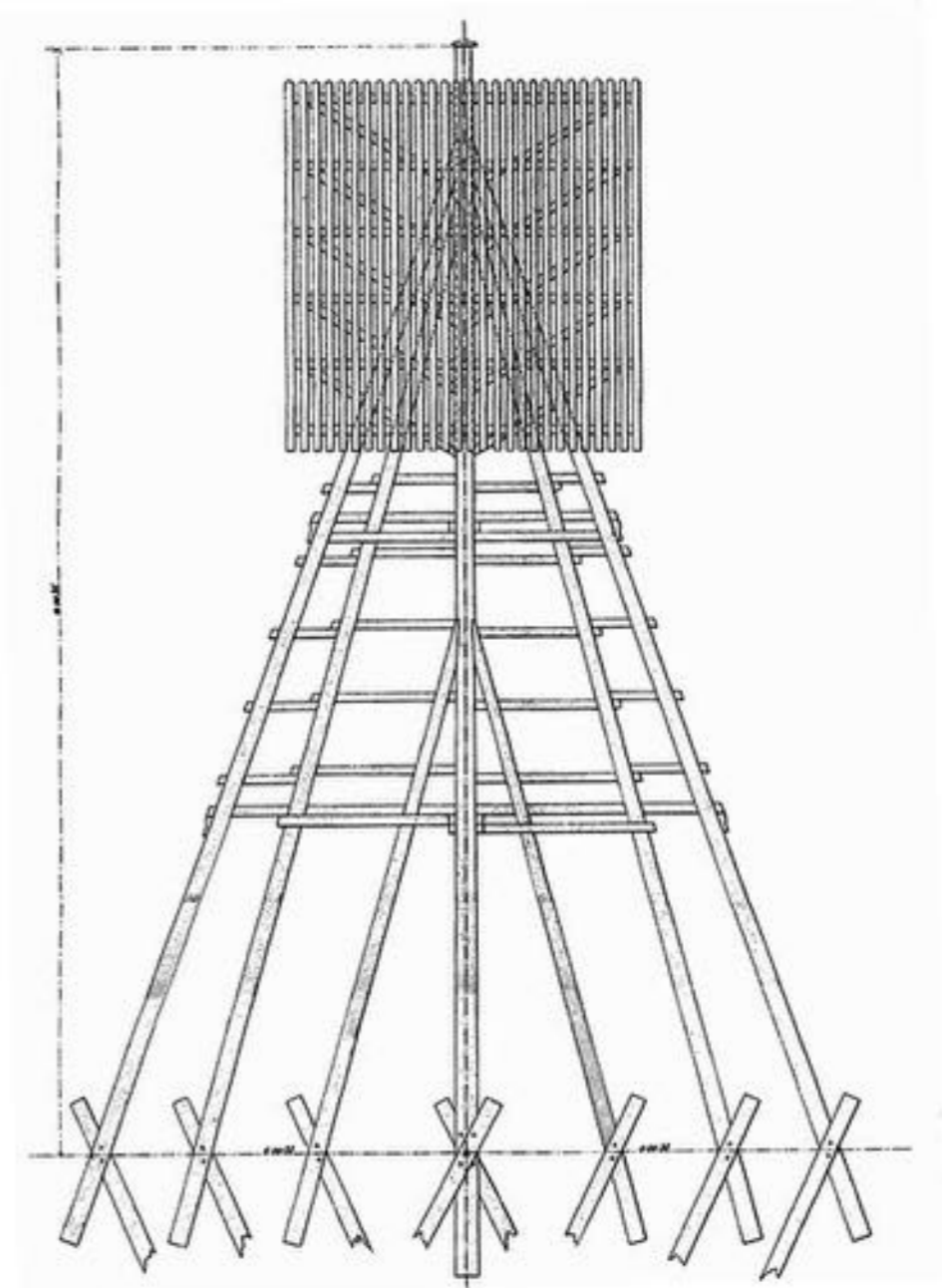
BERICHT AAN ZEEVARENDEN.

De directeur-generaal van marine,
Gezien het rapport van den vice-admiraal inspecteur-generaal over het loodswezen, in dato 14 dezer, n°. 854,
Brenget ter kennis van alle zeevarenden en daarbij belanghebbenden, dat, ter vervanging van den op den 30 September a^o. p^o. geheel afgebranden Korenmolen op het Westeinde van Terschelling, hoofdzakelijk gediend hebbende tot merk, om, uit zee komende, en overeengebragt met de merken, kaap en toren, de buiten-tonnen van de zeegaten Hollepoort en Nieuwegat op te sporen, — op eenen afstand van nagenoeg 12 Nederlandsche ellen, in eene noord-noord-westelijke rigting van de plaats alwaar die molen gestaan, een houten kaap op een der aldaar aanwezige duinen zal worden opgesteld.

's Gravenhage, den 16 April 1842.

De secretaris-generaal, tijdelijk directeur-generaal van marine,
QUARLES VAN UFFORD.

17 6 behoud en herbestemming van het peilstation

Het peilstation heeft zijn functie al jaren verloren. De afgelopen tijd was het incidenteel in gebruik bij de Vereniging van radioamateurs op Terschelling. Er zijn nog maar weinig leden. Instandhouding van het peilstation vraagt door achterstallig onderhoud aanzienlijke investeringen.

Wij stellen voor het peilstation op te knappen en te verbouwen tot een exclusieve 4-sterren hotelkamer. Deze hotelkamer zou geëxploiteerd kunnen worden door een organisatie van algemeen belang, zoals de Stichting VVV Terschelling. De unieke locatie zal net als de initiatieven in Harlingen met de vuurtoren en een havenkraan een bijna 100% bezettingsgraad opleveren met navenante revenuen. Met die opbrengst kan het opknappen en de verbouw worden gefinancierd en ook een exploitatiebijdrage worden gegenereerd voor de overige initiatieven op het Seinpaalduin.

Op initiatief van Sporen in het zand en Staatsbosbeheer heeft het gebouw tje in 2008 al een recreatiebestemming gekregen.

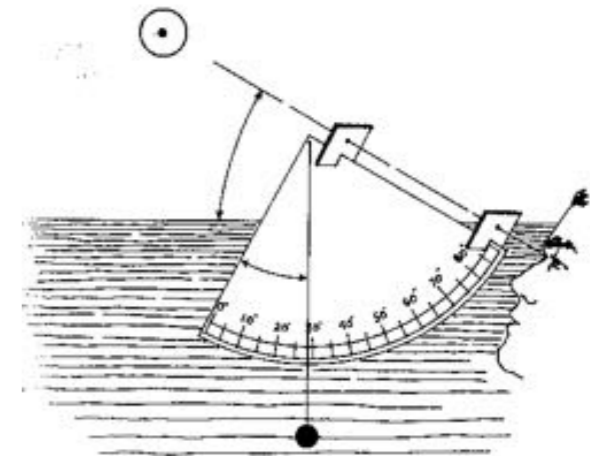
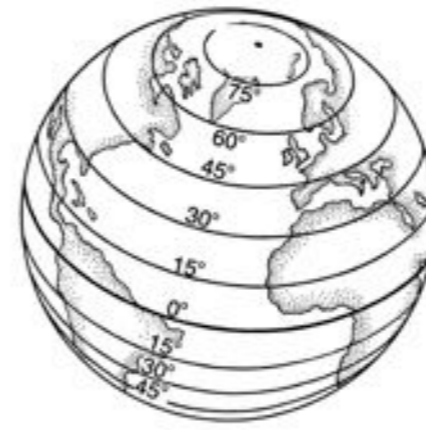
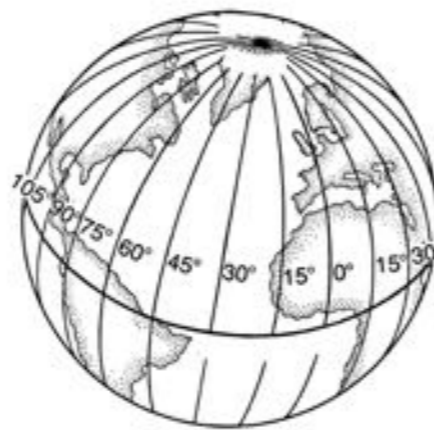
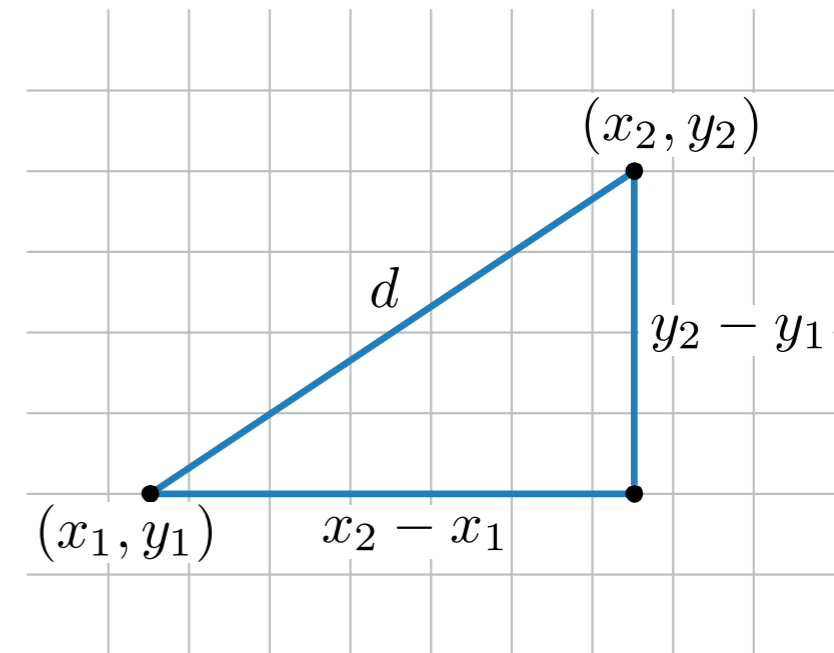
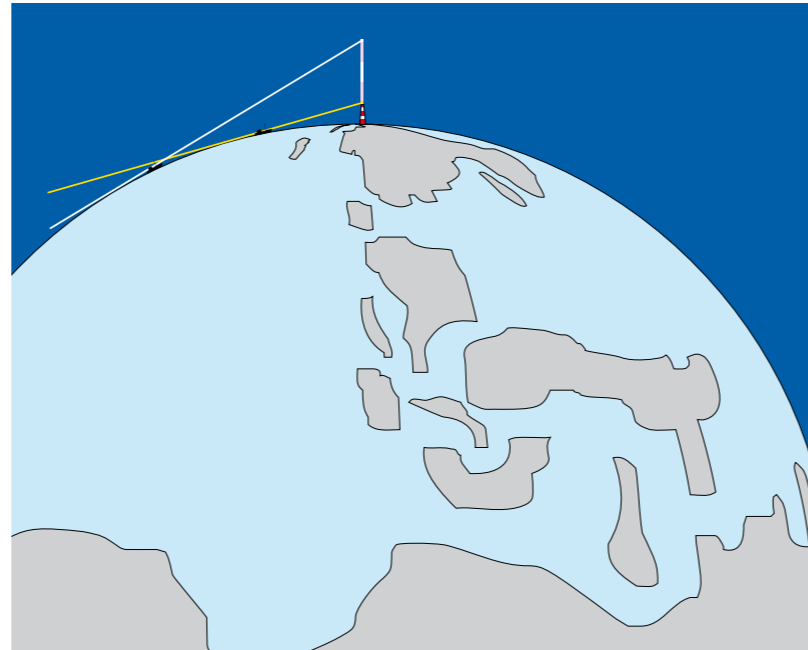
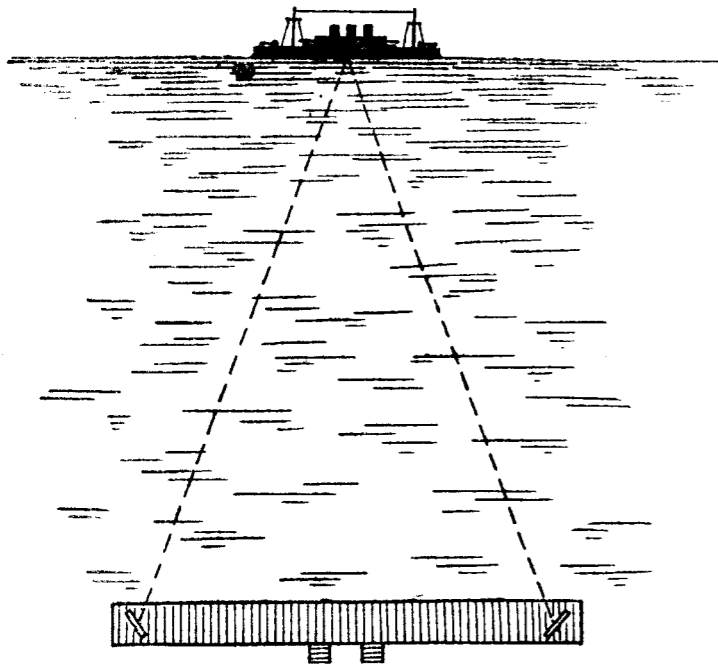

7 educatieve activiteiten opstellingen met als thema plaatsbepalen en afstanden

In dit digitale tijdperk worden we met de dag afhankelijk van gegevens die we aangeleverd krijgen. Het is leerzaam voor kinderen en ook voor volwassenen om te laten zien dat het in het veld goed mogelijk is om afstanden en hoogtes met redelijke nauwkeurigheid te meten. Ook in situaties dat het te meten object niet te bereiken is.

Het Seinpaalduin met zijn unieke ongestoorde vergezicht is bij uitstek een plaats om kinderen en volwassenen te motiveren die plaatsbepalingsproeven uit te voeren. Met simpele, uit RVS vervaardigde, vastgemonteerde hulpmiddelen kunnen opdrachten worden uitgevoerd:

- om de lengtegraad te bepalen;
- om de breedtegraad te bepalen;
- om de afstand naar Vlieland te bepalen;
- om de hoogte van de Brandaris te bepalen;
- oriëntatie op het noorden zonder kompas;
- locatie bepalen met sterren;

19 8 verbetering van de toegankelijkheid van het uitzichtspunt voor ouderen en gehandicapten met een funiculaire

Het unieke uitzicht op het Seinpaalduin zou voor iedereen beschikbaar moeten zijn. Voor de nog te realiseren voorzieningen geldt hetzelfde.

De hellinghoeken in het gebied maken het moeilijk voor oudere mensen en mindervaliden het duin te beklimmen. Het aantal ouderen, zowel eilanders als gasten, zal de komende jaren toenemen. Een mechanische voorziening om al die mensen naar boven te brengen zou wenselijk zijn. Op veel plaatsen in Europa wordt daar een zogenaamde funiculaire voor gebruikt. Een op rails lopende lift. Die lift zou overdag beschikbaar kunnen zijn en 's avonds kunnen worden gestald in het infobunkercomplex. De faciliteit sluit dan ook goed aan bij de infrastructuur van het dorp.

Doelstelling

De Stichting heeft tot doel: Het behoud, het herstel en het zichtbaar maken van cultureel erfgoed, en het versterken van alle landschappelijke en cultuurhistorische waarden van het grondgebied van de Gemeente Terschelling ten behoeve van bewoners en zijn bezoekers, één en ander met inachtneming van de goede naam en leefbaarheid van de Gemeente Terschelling en voorts al hetgeen met één en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Middelen

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

- Het vergaren casu quo doen verkrijgen van financiële middelen en/of diensten.
- integrale planvorming.
- het ontwikkelen van draagvlak en van kennis over zowel de inhoudelijke, procedurele als de financiële aspecten ter initiëring en ondersteuning van projecten en projecttrekkers.
- het inschakelen van kenniscentra voor specialistische ondersteuning.
- het ondersteunen van en actief optreden bij subsidieaanvragen voor projecten.
- de initiatie van koppelingen en coördinatie met andere doelstellinggerelateerde projecten casu quo thema's op Terschelling.

Vermogen

Opbrengsten uit activiteiten, subsidies, schenkingen, erfstellingen, legaten en alle andere verkrijgingen van baten.

Bestuur

peter winter	voorzitter	0562-450450
hugo gorter	secretaris	0562-442878
roelan schroor	penningmeester	0562-850420
jan pieter kok	lid	0562-442794
klaas van urk	lid	0562-448010
freek zwart	lid	0562-448235

Zakelijke gegevens

correspondentieadres: Longway 12, 8881 CM West-Terschelling
 bankrekening: Rabo-bank 11.95.04.162
 KVK-nummer: 52202135
 btw nummer: 8503.41.188.B01

